

XXIV. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

6. – 8. svibnja 2019.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

100

broj bodova:

Upute natjecateljima

1. Test se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja testa treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na bijelu i žutu omotnicu te na prvu stranicu testa.
4. Zadatke testa treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati plavom kemijskom olovkom na za to predviđena mjesta.
7. U testu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja test, radni papir i bijelu omotnicu treba staviti u žutu omotnicu koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u test i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Prepiši pisanim slovima prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnoga slova dijelove rečenica ispod crte otisnute velikim tiskanim slovima.

Slavoljub Eduard Penkala rođen je 20. travnja 1871. u malome slovačkom mjestu

_____
LIPTOVSKOME SVETOM MIKULAŠU

Gimnaziju je završio na _____, a medicinu je počeo
JUGU POLJSKE

studirati u Beču, ali je brzo odustao od studija. Poslije se upisao na studij kemije

na _____.
KRALJEVSKOJ VISOKOJ TEHNIČKOJ ŠKOLI U DRESDENU

Svoj genijalni izum kojim se proslavio u svijetu, automatsku olovku, patentirao je

24. siječnja 1906. godine u _____.
PATENTNOME UREDU U BUDIMPEŠTI

Do _____ grafitne olovke bile su drvene i morale su se šiljiti.
PENKALINA IZUMA

5	
---	--

2. U sljedećim rečenicama napiši č ili ć na prazne crte u riječima.

a) Ptice su _____urli_____u_____i pozdravljale novi dan.

b) Konačno u sebi osjeti neko uznose_____e _____u_____enje.

3	
---	--

3. Odredi naglaske i dužine podcrtanim riječima.

Njegov je p r o z n i doprinos k n j i ž e v n o m e s t v a r a n j u golem.

3	
---	--

11	
----	--

4. Podcrtaj u svakoj rečenici jednu riječ koja je pravopisno netočna.

- a) Trgovci auto-opremom znaju prepoznati psihički profil kupaca.
- b) Bučina krem juha prava je okrijepa u hladnim danima.
- c) Rješite se džema od šljiva, prošao mu je rok.
- d) U TV-prijenosu uživo sudjelovali smo u promociji našega etnosela.
- e) Naša reklama za beskofeinske napitke nalazi se pored podhodnika.

5	
---	--

5. Odredi padeže podcrtanih riječi u sljedećemu tekstu tako da iznad sklonjive riječi navedeš uobičajenu kraticu (N, G, D, A, V, L i I).

(...) Doista, nema ničeg osim njihovih / stihova // koji strašno ljute Boga i on na njih /
više. / Oni se smiješe jer netko ih ipak čita. / Stvoritelj, žalostan, sprema za njima /
papire / i kad se odljuti, čita ih anđelima / koji se dive pjesnicima premda ništa / ne
razumiju / i hvale veličinu Božjeg čuda.

(Slavko Mihalić, *Pjesnici*)

5	
---	--

U zadatcima od 6. do 21. odgovore napiši na pripadajuće crte.

6. Napiši tražene oblike riječi koje su navedene u zagradama.

- a) Opet ste mi razbili staklo, _____ jedni!
(*nestaško*, V mn.)
- b) Ništa ti više ne vjerujem, _____!
(*podmuklica*, V jd.)
- c) Igramo u drugoj _____.
(*liga*, L jd.)
- d) Djeco, ovim ćemo _____ dati mrkvice!
(*zeko*, D mn.)
- e) Što ćemo učiniti s tim promrzlim _____?
(*čeljade*, I jd.)

5	
---	--

15	
----	--

7. Napiši zadane oblike glagola navedenih u zagradama.

- a) Još uvijek nam _____ sve relevantne činjenice.
(*podastrijeti*, niječni perfekt, 3. l. mn. muškoga roda)
- b) U dugim zimskim noćima baka _____ vuneni džemper
svome unuku.
(*plesti*, imperfekt, 3. l. jd.)
- c) Kada dobro _____ odjeću, stavim je sušiti na proljetno sunce.
(*izažeti*, prezent, 1. l. jd.)
- d) Molly se svaki put _____ od kupusa.
(*naduti*, prezent, 3. l. jd.)
- e) Živjeli su skromno i radišno _____ stare običaje našega sela.
(*poštovati*, glagolski prilog sadašnji)

5	
---	--

8. Preoblikuj sljedeće rečenice poštujući norme hrvatskoga standardnog jezika.

- a) Smeta me tvoja tvrdoglavost.
_____
- b) S nikim nisam razgovarala.
_____
- c) To je grad kojega sam posjetio prošle godine?
_____
- d) Pošto oni nisu brzi, mi ćemo ih stići.
_____

4	
---	--

9. Napiši sintaktičku službu podcrtanih riječi u rečenicama.

- a) Odnosi se zaštitnički prema njemu. _____
- b) Sve je kipjelo od silne vrućine. _____
- c) Napokon nam stigoše djeca. _____
- d) Teško se s vama prepirati. _____
- e) Čuje se s planine starče. _____

5	
---	--

14	
----	--

10. Napiši nanovo sljedeću rečenicu tako da njezino značenje ostane isto. U novoj rečenici nemoj upotrijebiti podcrtani glagol.

Zahvaljujem Vam se na pozivu za sudjelovanje na Stručnome skupu.

1	
---	--

11. Ispiši tri antonimska para iz sljedećega teksta.

Zastupljenost plave i bijele ribe u našim kontinentalnim, a i primorskim područjima nije na odgovarajućoj razini. Promjena prehrambenih navika utjecala bi na zdravlje i prevenciju razvoja bolesti te poboljšanje općega zdravstvenog stanja nacije.

3	
---	--

12. Zamijeni podcrtane lekseme jednom bliskoznačnom riječju.

a) Jutros su se žitelji maloga slavonskoga sela probudili bez struje.

b) Hoće li više završiti to pečalno lutanje?

c) Jutros su ispod željezničkoga mosta pronašli leš.

d) Čitam u novinama da je riječ o surovom zločinu.

e) Ovo je crno vino oporo.

f) Pripremaju im gadnu osvetu.

6	
---	--

10	
----	--

13. Odredi leksičko-semantičke odnose podcrtanih riječi.

- a) U podnožju i na hrptu vijugala je cesta.
_____
- b) Od svih riba u našem moru oni su ulovili samo jednoga malog igluna.
_____
- c) Jedna simpatična Lästōvka priznala mi je da njezina lästōvka nije uvijek rodna.
_____
- d) On godinama vene i sahne za njom.
_____

4	
---	--

14. Odredi naziv podcrtanim leksemima s obzirom na jezik iz kojega potječu.

- a) Ovaj je gudački kvintet jako kvalitetan glazbeni sastav. _____
- b) Mnogo je vjernika nazočilo liturgijskom slavlju na otvorenom. _____
- c) Baš su dosadna ona dva pandura što nas bez prestanka prate. _____
- d) Njegova je obitelj doživjela financijski krah još prošle godine. _____
- e) Namjestit ću ti jastuk. _____

5	
---	--

15. Objasni značenje podcrtanim arhaizmima.

- a) Vidiv me ka harlo vaze trak i kosu. _____
- b) Drevni jeziče roda moga. _____
- c) Blaženi jad i vaj. _____
- d) Knjigu štije Derenčinu bane. _____
- e) Vrime jur prihodi da s Božjom ljubavi život moj pribrodi pučinu u plavi. _____
- f) Sarce ću ti svoje dati. _____

6	
---	--

16. Napiši morfološku i tvorbenu analizu pridjeva *mirovna*.

- a) morfološka: _____
- b) tvorbeno: _____

2	
---	--

17. Napiši korijenske morfeme navedenim leksemima.

pozornica, zrcalo, prozreti, obzir

_____

4	
---	--

21	
----	--

18. Odredi tvorbene načine podcrtanim riječima.

- a) Znaš li da je Ivo počeo iznajmljivati brodice? _____
- b) Volim čitati o podvodnome svijetu. _____
- c) Ona je dobra povjesničarka. _____
- d) To je naš tekstopisac. _____
- e) Sin mi je srednjoškolac. _____
- f) Igrači su napeti uoci utakmice. _____

6	
---	--

19. Objasni značenje podcrtanih riječi.

- a) Oni su takvi ignoranti da nam nisu dali ni najosnovnije podatke o proizvodima.
_____
- b) Skroman sam čovjek, ne trebaju mi vaši panegirici.
_____
- c) Gospodin Perić uvijek je bio blagoglagoljiv prema nama.
_____
- d) Kontejneri se ne mogu maknuti s ceste zbog jednoga bizarnog razloga.
_____
- e) U svom su ljetnikovcu svake večeri egzaltirano dočekivali goste.
_____
- f) Nesporazum smo riješili kompromisom.
_____

6	
---	--

20. Pročitaj sljedeću rečenicu i odgovori na pitanja.

Budući da vrlo dobro znaš o čemu ti pričam, zašto se praviš Englez?

- a) Odredi značenje frazema *praviti se Englez*.
_____
- b) Kako se naziva leksem *Englez* u onomastici? _____
- c) Napiši ktetik leksema *Englez*. _____
- d) Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada rečenica *Budući da vrlo dobro znaš (...)?* _____
- e) Kojoj vrsti zavisnosložene rečenice pripada rečenica *(...) o čemu ti pričam (...)?*
_____

5	
---	--

17	
----	--

21. Napiši prezimena triju autora Hrvatskoga pravopisa iz 1971.

_____

1	
---	--

U zadatcima od 22. do 25. zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

22. U kojoj se od navedenih rečenica nalazi okamenjena/leksikalizirana metafora?

- a) Sretan ti rođendan, srce moje milo!
- b) Dragá rođakinjo, u privitku ti šaljem naše obiteljsko stablo.
- c) Stara su ognjišta opustjela.
- d) Mate, ti si legenda našega sela.

1	
---	--

23. Navedi infinitiv glagola koji u prezentu 1. l. jd. glasi *dubem*?

- a) dubati
- b) dubiti
- c) dupsti
- d) dubljati

1	
---	--

24. Koji je od navedenih leksema egzotizam?

- a) cunami
- b) Tokyo
- c) gejša
- d) Toyota

1	
---	--

25. Koji od navedenih leksema ne može biti natuknica ili lema?

- a) padobranac
- b) zrakoplovi
- c) vranac
- d) ladica

1	
---	--

5	
---	--

Pažljivo pročitaj sljedeći tekst i odgovori na zadana pitanja.

LEONE: Ja već sedam godina nosim ideju tvoga portreta, Beatrix! Najprije sam te vidio u crnini, ali sada te vidim u ovom dominikanskom kostimu, taj ti pristaje divno, kao kakvoj dvorskoj gospođi iz *trecenta*! Ti si feudalna dama, i ja tebe ne vidim kao dominikanku nego kao feudalnu damu iz *trecenta*: tako bi te trebalo naslikati! Kako vrijeme brzo prolazi i kako se kostimi nevjerojatno brzo mijenjaju na našim predstavama! U tom istom tvom dominikanskom kostimu gledale su gospođe turnire, slušale viteške pjevače, i ja ne bih htio da te povrijedim, Beatrice, ali ideja da bi se moglo još dogoditi da za sedam stotina godina budu crkveni ženski redovi kostimirani u *second empireu*, ta ideja govori kako je doista sve na svijetu relativno i prolazno: i naši kostimi i naše dominikanske koncentracije! Za sedam stotina godina mogu *second-empire*-kostimi biti isto tako konzervativni kao što su danas feudalni. A čitav se impresionizam rodio u sjeni onih preciznih i mondenih *second-empire*-kostima: posljednje krinoline, tokovi „à la Eugénie”, sa svilenim liliput-suncobranima u žarkim bojama.

(Miroslav Krleža: Gospoda Glembajevi)

26. Komentirajući izgled redovničke odore, Leone ističe njezin nesuvremen, tj. povijesni dizajn. Pritom izaziva dominikanku izjavom da njezina odora ne znači za njega redovničku smjernost nego, upravo suprotno, feudalnu damu koja uživa u svjetovnim zabavama. Provokativna Leoneova izjava u suprotnosti je s onom simbolikom koju starinski izgled redovničke odjeće ima u suvremenome društvu. Leone spominje i tu simboliku. Navedite koja je to simbolika.

1	
---	--

27. Koja je riječ u tekstu upotrijebljena u pridjevskome značenju 'minijaturan'?

1	
---	--

28. Jedan bi sintaktički izbor u ovome ulomku, povezan s uporabom modalnoga glagola, glasio drugačije u suvremenome hrvatskom standardnom jeziku kada bismo se željeli izraziti neutralno. Kako taj primjer iz teksta glasi u neutralnoj uporabi u suvremenome hrvatskom standardnom jeziku?

1	
---	--

3	
---	--

29. Modni naziv tok (franc. *toque*) upotrebljava se za jednu vrstu ženskoga šešira koji se razvio od kape koju su u prošlosti nosili odvjetnici ili suci. Za razliku od krinoline, tok se povremeno vraćao u modu tijekom 20. i 21. stoljeća. S obzirom na te njegove značajke komentirajte kojim bi se leksikološkim nazivima (terminima) opisao status toga leksema u jeziku u razdobljima kada nije u modi i u razdobljima kada se vraća u modu.

2	
---	--

30. Pročitaj tekst i odgovori na zadatak.

Školski zbor s jednoga hrvatskog otoka uvježbao je pjesmu s kojom nastupa na smotri učeničkoga stvaralaštva, ali se članovi ne mogu usuglasiti oko naslova pjesme:

Pisma iz kamena ili *Iz kamena pisma*.

Zadatak: Obrazloži izražajnu/ekspresivnu vrijednost naslova *Iz kamena pisma*.

Napomena: oblik leksema *pisma* (*pjesma*) nemoj uključivati u obrazloženje.

Bodovanje zadatka:

- obrazloženje ekspresivne vrijednosti **1 bod**
- pravopisna i gramatička točnost **1 bod**

2	
---	--